

БАГДАДСКИЯТ КРАДЕЦ

Превод от немски: Цветана Узунова-Калудиева, 1993

chitanka.info

По време на управлението на халифа Харун ар-Рашид в Багдад живял един търговец на име Али Шаваджа; той имал малък запас от стоки, с които въртял търговия и припечелвал оскъдния си хляб и живеел сам, без близки, в дома на своите прадеди. Случило се така, че в продължение на три нощи подред той виждал насън един дълбоко уважаван шейх, който му говорел:

„Ти си длъжен да заминеш на поклонение в Мека. Какво си се отпуснал така, отдаден на безполезна дрямка, а не тръгнеш на път, както се полага?“

Али бил изумен от тези думи и така се изплашил, че продал дюкяна си заедно със стоката и всичко, което притежавал, дал дома си под наем, и твърдо решен да посети свещения храм на Аллах Всевишния, се присъединил към един керван, който заминавал за свещения град Мека.

Преди да напусне родния град обаче, той отделил хиляда жълтици от необходимите му за пътуването, изсипал ги в една делва и я запълнил отгоре с едри маслини, после затворил делвата и я отнесъл при един бакалин, с когото го свързвало дългогодишно приятелство, и му рекъл:

— Братко, може би си разбрал, че аз имам намерение да замина с един керван на поклонение в свещения град Мека; донесъл съм тази делва с маслини и искам да те помоля да ми я запазиш като свидно имане, докато се върна.

Без да се колебае, бакалинът му подал ключа от своя малък склад и казал:

— Ето, вземи ключа, отвори склада и остави делвата там, където смяташ, че е най-добре, и като се върнеш, ще я намериш там, където си я оставил.

Али Шаваджа постъпил, както го посъветвал приятелят му, и след като заключил отново вратата, върнал ключа на собственика му. После натоварил припасите си за из път върху една камила, възседнал сам друга и поел заедно с кервана.

Най-после стигнали свещения град Мека; това станало през месец Ду ел-Хиджа, когато десетки хиляди мюсюлмани пристигат там на поклонение, за да се помолят пред храма на Кааба и да се поклонят доземи. След като направили обиколката на джамията и изпълнили всички обичаи и церемонии, както се изисква от поклонниците, Али

Шаваджа наел и отворил един дюкян за продажба на различни стоки. Случило се така, че по това време двама търговци минали по същата улица и забелязали скъпите платове и стоки в магазина на Али Шаваджа; всичко им харесало много и те похвалили хубостта и доброто им качество. После единият казал на другия:

— Този човек е донесъл много редки и скъпи стоки; едва в столицата на Египет, Кайро, обаче, би могъл да получи истинската им цена, много по-висока отколкото на пазара в този град.

Като чул да се споменава Кайро, Али Шаваджа бил обзет от непреодолимо желание да посети прочутата столица, та се отказал от намерението си да се върне в Багдад и решил да замине за Египет. Скоро се присъединил към един нов керван и когато пристигнали, останал възхитен както от страната, така и от столицата ѝ; и тук успял да разпродаде стоката си с голяма печалба. После купил нови стоки и платове и решил да замине за Дамаск, останал обаче още цял месец в Кайро, за да обходи и се поклони на всичките му свети места, и когато напуснал стените на града, решил да разгледа и други прочути градове, разположени по бреговете на голямата река Нил и отдалечени на няколко дни път от столицата. Така се простил с Египет и пристигнал в свещения град Ерусалим; там се помолил в храма на чадата Израелови, построен наново от мюсюлманите. В определения ден пристигнал в Дамаск и видял колко красиво е построен градът и колко гъсто е населен; любувал се и на нивите и полята, напоявани обилно от рекички и канали, както и на градините и бахчите, отрупани с цветя и плодове. От толкова много радости и красоти Али Шаваджа почти не се сетял за Багдад; така продължил пътуването си и минал през Алепо, Мосул и Шираз и останал по няколко дни в тези градове и най-дълго в Шираз, докато най-сетне след седем години пътешестване се завърнал в Багдад.

Да видим сега как живял през това време багдадският бакалин и колко нечестен се оказал. Цели седем години той нито веднъж не се сетил за Али Шаваджа, нито за делвата, която приятелят му оставил да я пази. Така една вечер, докато се хранели с жена му, се заговорили за маслини и тя казала:

— Как бих похапнала и аз сега някоя маслинка!

Мъжът ѝ отвърнал:

— Като спомена за маслини, се сетих, че преди да замине преди седем години на поклонение в Мека Али Шаваджа ми остави да му пазя една делва, пълна с най-доброкачествени маслини, която е още в склада. Кой знае къде се намира сега Али Шаваджа и какво се е случило с него. Един човек, който се е завърнал наскоро с един керван поклонници, ми разказа, че Али Шаваджа напуснал свещената Мека с намерение да замине за Египет. Единствен Аллах Всевишният знае дали е още жив, или е умрял междуременно; така че, ако маслините му са се запазили, ще отида да видя и ще донеса малко да ги опитаме; дай ми ключа и една лампа да вървя!

Жена му обаче била честна и порядъчна, та отвърнала:

— Дано Аллах те опази да не направиш такава нечестна постъпка и да погазиш дадената дума и обещание! Откъде можеш да знаеш? Никой не ти е казал със сигурност, че човекът е умрял; току-виж си пристигнал утре-вдругиден жив и здрав от Египет; колко има да се срамуваш тогава, задето си нарушил дадената дума и не можеш да му върнеш непокътнато, каквото ти е поверил; и двамата ще се посраим, ще се изложим пред хората, а приятелят ти изобщо няма да ни уважава занапред. Аз поне не искам да се замесвам в такъв срам и не желая да опитвам маслините; освен това никой разумен човек не може и да си помисли дори, че те ще стават все още за ядене след цели седем години! Умолявам те, откажи се от това си лошо намерение!

Така говорела жената на бакалина и молела мъжа си да не се докосва до маслините на Али Шаваджа, докато накрая той се засрашил от намерението си и засега си избил тази мисъл от главата.

Но макар че онази вечер не отишъл да провери маслините на Али Шаваджа, мисълта се била загнездила в ума му, докато един ден, подтикнат от ината и нечестните си помисли, той решил да изпълни намерението си; излязъл от къщи и тръгнал с ключ в ръка към малкия си склад. По пътя обаче се натъкнал на жена си, която извикала:

— Аз няма да участвам в тази твоя непристойна постъпка! Повярвай ми, зле ще си изпатиш, ако извършиш това!

Той я чул, но не обърнал внимание на думите ѝ. Когато влязъл в склада, отворил делвата и видял, че маслините са се развалили и са побелели от мухъл. Въпреки това обаче обърнал съда и изсипал част от съдържанието в една паница и неочаквано видял, че заедно с маслините отвътре се отърколила и една жълтица. Заслепен от алчност,

той изпразнил цялата делва в друга и безкрайно се учудил, когато разбрал, че тя е пълна до половината с жълтици. Веднага скрил парите и маслините, затворил съда, върнал се при жена си и казал:

— Ти беше права; аз отворих делвата и се убедих, че маслините са мухлясали и миришат на лошо. Затова ги върнах отново в делвата и я оставих там, където си беше.

През онази нощ бакалинът изобщо не могъл да заспи, защото непрекъснато мислел за жълтиците и кроял планове как да ги присвои. На разсъмване изсипал всички жълтици, купил от пазара пресни маслини, напълнил делвата с тях, затворил я и я поставил на предишното ѝ място.

Но случило се така, че на края на месеца по волята на Аллах Всевишния, Али Шаваджа се завърнал здрав и читав в Багдад. Най-напред той отишъл при своя стар приятел бакалина. Онзи го поздравил с престорена радост и го прегърнал, но бил доста загрижен и смутен от това какво ще се случи по-нататък. Та след като се поздравили и двамата дали воля на голямата си радост, Али Шаваджа заговорил за търговските си дела и помолил бакалина да му върне делвата с маслините, която бил поверил някога на своя приятел да я пази. Бакалинът веднага отвърнал:

— Драги приятелю, аз въобще не знам къде си оставил своята делва. Ето, вземи ключовете, иди в склада и си вземи всичко твое!

Али Шаваджа така и направил; изнесъл делвата от склада, сбогувал се и забързал към дома. Когато обаче отворил делвата и не намерил вътре жълтиците, той се сепнал потресен от мъка и горко се завайкал. После изтичал към дома на бакалина и му рекъл:

— Приятелю мой, Аллах Вездесъщият, който всичко вижда и чува, ми е свидетел, че преди да замина за свещения град Мека, бях напъхал хиляда жълтици в делвата, но сега не ги намирам вътре; няма ли да ми кажеш какво се е случило? Ако си бил затруднен и ти се е наложило да ги вземеш, няма нищо; ще ми ги върнеш, щом можеш.

Бакалинът се престорил, че му съчувства и отвърнал:

— Добри ми приятелю, та ти сам прибра със собствените си ръце делвата в склада. Аз въобще не съм знаел, че си оставил вътре нещо друго, освен маслините. Така, както я беше оставил, така си я намери и така си я отнесе у вас, а сега пристигаш и ме обвиняваш, че съм ти откраднал жълтиците! Странно, не, аз въобще не мога да се

начудя как смееш да ме обвиняваш така! Когато замина, ти въобще не си споменавал, че е имало жълтици в делвата, каза само, че била пълна с маслини, и така си я намираш сега. Ако беше я напълнил с жълтици, сега, разбира се, щеше да си ги намериш в нея.

Али Шаваджа започнал да се моли горко и жално и занареждал:

— Онези жълтици бяха всичко, което притежавах, парите, които бях спечелил след дълги години тежък труд; умолявам те, смили се над бедата ми и ми ги върни!

Тогава бакалинът се разсърдил силно и извикал:

— Бива си те тебе, приятелю, как можеш да говориш за честност и същевременно да бълваш такива неверни и лъжливи обвинения срещу мен! Ставай, махай се от дома ми и никога повече не се връщан; разбрах те какъв си и що си — лъжец и измамник!

През това време, като чули крамолата между Али Шаваджа и бакалина, хората от съседните улици заприиждали и се струпали около бакалницата; тълпата веднага взела всичко присърце и скоро и бедни, и богати, всички жители на Багдад вече знаели, че един човек на име Али Шаваджа бил скрил хиляда жълтици в една делва за маслини и я предал на един бакалин да му я пази; след това горкият човек, който бил заминал на поклонение в Мека, се завърнал след седем години странстване в Багдад, но богатият бакалин отрекъл неговия разказ за жълтиците и бил готов да се закълне, че въобще не бил получавал такава делва за съхранение.

По-нататък, тъй като всеки си държал на своето, Али Шаваджа се видял принуден да изнесе случая си пред кадията и да обвини своя неверен приятел, че му е откраднал хилядата жълтици. Съдията попитал:

— Кои са свидетелите ти, които ще се застъпят за теб?

Ищецът отвърнал:

— О, господин кадия, аз не смеех да споделя с когото и да било за жълтиците, за да не се разчуе навред моята тайна. Аллах Всевишният е единственият ми свидетел. Този бакалин беше мой приятел и на мен и през ум не ми е минавало, че ще се окаже толкова неверен и нечестен.

Съдията продължил:

— Тогава ще трябва бакалинът да дойде тук, за да чуя и аз какво е казал под клетва.

Обвиняемият дошъл и като го накарали да обърне лице към Кааба и да се закълне с вдигнати ръце в името на всичко свято за него, рекъл високо:

— Заклевам се, че нищо не знам за никакви си жълтици, които били притежание на Али Шаваджа.

След това кадията го оправдал и го освободил, а Али Шаваджа си тръгнал с натъжено сърце към дома и си говорел сам на себе си:

— Тежко ми какво правораздаване ми дойде до главата! Не стига, че ще изгубя парите си, ами и правдата ми ще бъде обявена за неправда! Добре казва поговорката: крадецът вика „дръжте крадеца“!

На другия ден той описал подробно своя случай на лист хартия и когато халифът Харун ар-Рашид се отправил към джамията за петъчната си молитва, се хвърлил пред него на земята и му подал своята молба. Повелителят на вярващите я прочел и като премислил всичко, благоволил да се разпореди:

— Да ми се доведат утре заран ищецът и обвиняемият в приемната и да ми се изложи молбата на този човек — аз сам ще се заема с неговия случай.

Вечерта, както правел обикновено, повелителят на вярващите се предрешил и излязъл да обходи пазарищата, улиците и най-затъntenите местенца на града; съпроводен от своя везир Джафар и от Масрур, пазителя на мечата на отмъщението на великите владетели, той тръгнал, за да види какво става из града. Скоро стигнал един открит площад наред пазара и дочул врява от гласовете на играещи си деца. Приблизил се малко и видял десетина малчугани, които се забавлявали под светлика на луната. Халифът се позастоял, за да погледа играта им, и чул как едно от момчетата, хубав хлапак с бяла кожа на лицето, казало на другарите си:

— Елате насам, ще играем на съд; аз ще бъда кадията, някой от вас ще играе Али Шаваджа, а друг ще бъде бакалинът, комуто той поверил хилядата жълтици, преди да тръгне на хаджилък. Заставайте пред мен и всеки да каже, каквото има да казва!

Като чул името Али Шаваджа, халифът си спомнил за молбата, която бил получил, за да осъди той сам бакалина, и решил да изчака, за да види как момчето ще изиграе ролята на кадията и каква присъда ще издаде. Следейки така с най-голямо внимание играещите си на съдия и обвиняеми деца, той си помислил:

„Тази случка наистина до такава степен е разбунила целия град, че дори децата знаят за нея и я представят в игрите си“.

В това време пристъпили напред две момчета, онзи, който играел ролята на просителя Али Шаваджа, и побратимът му, който представлял обвинения в кражба багдадски бакалин, и застанали пред хлапака кадия, който седял пред тях сериозен и важен. Той заговорил:

— Али Шаваджа, в какво обвиняваш този бакалин?

Ищецът изнесъл обвинението си с най-големи подробности. Кадията се обърнал към момчето, което играело търговеца:

— Какво ще отговориш на това обвинение и защо не си върнал жълтиците?

Обвиняемият дал същия отговор като истинския обвиняем, отрекъл всичко пред съдията и заявил, че е готов да потвърди показанията си с клетва. Тогава младият кадия казал:

— Преди да се закълнеш, че не си взел жълтиците, искам аз сам да видя делвата с маслините, която тъжителят ти бил оставил на съхранение. — После се обърнал към момчето, което играело Али Шаваджа и казал: — Върви и донеси веднага делвата, за да я видя аз лично!

Донесли му делвата и съдията се обърнал към тъжителя и обвиняемия:

— Погледнете добре и ми кажете това ли е делвата, която ти, тъжителю, си оставил на обвиняемия за съхранение?

Двете момчета отговорили утвърдително. Многоуважаемият кадия продължил:

— А сега отворете делвата и ми дайте малко от съдържанието ѝ, за да видя в какво състояние са днес маслините.

Опитал една маслина и възкликнал:

— Как е възможно това? Маслините имат вкус на съвсем пресни и имат много добър вид! В продължение на тези седем години те е трябвало да хванат мухъл и да се вмиришат. Доведете ми веднага двама търговии на маслини от града, за да отсъдят и те!

Веднага две други момчета поели новите роли, влезли в границите на съда и застанали мирно пред кадията. Той ги попитал:

— Вие търговци на маслини ли сте?

Двамата отговорили:

— Такива сме, такива са били и предците ни поколения наред; и двамата припечелваме насъщния си с търговия с маслини.

Кадията попитал:

— А сега кажете колко време могат да се запазят маслините пресни, без да загубят вкуса си?

Двамата отвърнали:

— О, господарю, колкото и да се стараем да ги запазим, след третата година те променят вкуса и цвета си, не могат да се ядат, не могат да се използват за нищо друго и трябва да се хвърлят.

Кадията продължил:

— Сега опитайте маслините от тази делва и ми кажете от колко години са и дали са запазили вида и вкуса си!

Момчетата търговци на маслини се престорили, че поемат няколко маслини от делвата и че ги опитват, и отвърнали:

— О, господин кадия, тези маслини са много хубави и чудесни на вкус!

Съдията обаче възкликнал:

— Това, което говорите, не е вярно; Али Шаваджа е напълнил тази делва с маслини още преди седем години, тогава, когато решил да замине на поклонение.

Двамата възразили:

— Ти можеш да кажеш каквото искаш, но тези маслини са от тазгодишната реколта и в цял Багдад няма да се намери нито един търговец, който да не потвърди думите ни.

След това накарали обвиняемия да опита плодовете и да ги помирише и той нямало как да не признае, че това, което казват търговците, е вярно. Тогава кадията момче рекъл на малкия обвиняем:

— Ясно е, че ти си лъжец и измамник и си извършил деяние, заради което заслужаваш направо да увиснеш на бесилото!

При тези думи на съдията всички деца започнали да скачат и да пляскат весели и доволни с ръце; после хванали другаря си, който играел ролята на бакалина, и го повели като осъден на смърт.

Повелителят на вярващите Харун ар-Рашид останал много доволен от остроумието на момчето, което играело ролята на кадия, и заповядал на своя везир Джафар:

— Запомни добре момчето, което играеше кадията, за да ми го доведеш утре заран; той ще трябва действително да разгледа случая с

цялата си сериозност, точно така, както се държеше по време на играта! Извикай и кадията на града, за да се научи от това момче как трябва да издава присъди! Изпрати да съобщят и на Али Шаваджа да дойде и донесе делвата с маслините и също така доведи двама продавачи на маслини от пазара!

Така заповядал халифът на своя везир, докато вървели из улиците на града и се прибрали в двореца.

На другата заран везирът Джафар се отправил към онзи край на града, където децата си били играли на съд, и попитал учителя къде са учениците му. Отговорът бил:

— Всички се разотидоха по домовете си.

Тогавя везирът посетил домовете, които му посочил учителят, и заповядал всички момчета да се явят пред него. Когато децата пристигнали, той заговорил:

— Кой от вас игра снощи ролята на кадията и произнесе присъдата по случая на Али Шаваджа?

Най-голямото от момчетата отвърнало:

— Аз бях, о, господин везире! — и веднага пребеляло като платно, тъй като не знаело защо му се поставя такъв въпрос. Везирът рекъл:

— Ела с мен, повелителят на вярващите иска да те види!

Майката на момчето силно се изплашила от тези думи и заплакала, Джафар обаче я успокоил:

— Добра жена, не се страхувай и не се безпокой! Синът ти ще се върне жив и здрав при тебе, ако е рекъл бог, и аз предполагам, че халифът ще го възнагради богато.

Като чула тези думи на везира, жената се успокоила и облякла весела и доволна, сина си в най-хубавите му дрехи, преди да го пусне да върви с везира, а той го хванал за ръка и го отвел в приемната на халифа, после изпълнил и всички други заповеди, които господарят му бил дал от вечерта.

Повелителят на вярващите се настанил в своя съдийски трон и поканил момчето да седне до него; щом двете враждуващи страни, а именно Али Шаваджа и багдадският бакалин, се явили пред него, той им заповядал да му изложат един подир друг своя случай, защото той сам щял да произнесе присъдата. Така двамата мъже — тъжителят и обвиняемият — разказали пред момчето за своя спор с най-малки

подробности; когато обаче обвиняемият отрекъл напълно отпращените към него обвинения и бил готов да се закълне, че казва истината, като извърнал лице към Кааба с вдигнати нагоре ръце, младият кадия го възпрял с думите:

— Престани! Недей да се кълнеш, преди да ти е заповядано! Най-напред представете делвата с маслините пред съда!

Веднага донесли делвата и я поставили пред него; момчето заповядало да я отворят, опитало една маслина и поканило и двамата търговци да ги опитат и да отсъдят от колко години са тези и дали са добри, или лоши на вкус. Момчетата изпълнили заповедта и заявили:

— Тези маслини не са изгубили вкуса си и са от тазгодишната реколта.

Тогава момчето казало:

— Струва ми се, че вие се лъжете; известно е, че Али Шаваджа е сложил маслините в делвата още преди седем години. Как е възможно да са от тазгодишната реколта?

Двамата търговци обаче отвърнали:

— Това, което ние ти казваме, е самата истина, но щом не ни вярваш, заповядай да ти доведат и други наши побратими и попитай и тях — тогава ще разбереш дали ние говорим истината, или не!

Бакалинът от Багдад разбрал, че няма да успее да докаже невинността си, и си признал всичко — как взел жълтиците и напълнил делвата с нови маслини. След това признание момчето кадия се обърнало към повелителя на вярващите:

— О, милостиви господарю, снощи ние издавахме присъда по този случай в нашата игра; ти сам обаче имаш правото да присъдиш наказанието. Аз произнесох присъдата в твое присъствие и най-смирено те моля да накажеш този крадец според закона на Корана и според повелята на Пророка; заповядай още той да върне хилядата жълтици на Али Шаваджа, защото вече се доказва, че те са негови!

Тогава халифът заповядал да отведат бакалина и да го обесят, след като признае къде е скрил хилядата жълтици, и да ги върнат на истинския им собственик Али Шаваджа. После се обърнал към кадията, който бил издал толкова прибързана присъда, и му заповядал да се поучи от момчето, че трябва да изпълнява дълга си с повече усърдие и чувство за отговорност. След това повелителят на вярващите прегърнал момчето, заповядал на везира да му даде хиляда жълтици от

царската хазна и да го върне под охрана в бащиния му дом. А когато момчето станало мъж, повелителят на вярващите го наредил сред своите сътрапезници, осигурил му благосъстояние и го отрупвал с почести и уважение.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.